

Hässelholms kommuns handlingsplan för kommunala insatser som rör EU- medborgare i socialt och ekonomiskt utsatta situationer och utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd

Program och handlingsplaner

Innehåll

Del 1 – Begrepp, regelverk och aktörers ansvar och uppdrag	2
Inledning	2
Syfte	2
Begrepp	2
EU-medborgare	3
Allmänna rättigheter för EU-medborgare	3
Tredjelandsmedborgare	3
Personer som vistas i Sverige utan tillstånd	4
Bakgrund: Situationen för socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare och personer som vistas i Sverige utan tillstånd	4
EU-medborgare i socialt och ekonomiskt utsatt situation	4
Personer som vistas i Sverige utan tillstånd	5
Regelverk	6
EU- och EES-medborgare	6
Den fria rörligheten inom EU/EES	6
Vistelse längre än tre månader i Sverige för EU/EES-medborgare - uppehållsrätt	6
Kommunallagen	8
Socialförsäkringssystem och socialtjänstlagen	8
Hälso- och sjukvård	10
Skolgång	11
Lokala ordningsföreskrifter och tiggeri	11
Bosättning	12
Personer som vistas i Sverige utan tillstånd	13
Skolgång	14
Hälso- och sjukvård	14
Övrigt kring regelverk	14
Konventioner	14
Underrättelseskyldighet	15
Utvisning, avvísning och återvändande	15

Kommunen och andra aktörer	15
Kommun	15
Övriga offentliga aktörer.....	15
Övriga aktörer.....	15
Del 2 – Handlingsplan för prioriterade frågor.....	17
Kunskap, omvärldsanalys och informationsutbyte.....	17
Ekonomiskt stöd.....	17
EU-medborgare.....	17
Bosättningar.....	17
Barns situation och skolgång	18
EU-medborgare.....	18
Barn som vistas i landet utan tillstånd.....	18
Hälsa- och sjukvård, tandvård och medicin	18
EU-medborgare.....	18
Risk för människohandel, utnyttjande och våld.....	18
Samordning med civila samhället	18
Referenser.....	19
Trycksaker.....	19
Internetkällor.....	19
Övriga källor.....	20

Diarienummer: KLK 2016/265

Fastställt den: 2016-12-12 § 197

Fastställt av: Kommunfullmäktige

För revidering ansvarar: Kommunfullmäktige

För uppföljning ansvarar: Socialförvaltningen

Dokumentet gäller för: Alla nämnder och förvaltningar

Giltighetsperiod: 2016-12-12--tillsvidare

Antagen: Kommunfullmäktige 2016-12-12 § 197

Ersätter:

Kommunal författningssamling: H 13

Del 1 – Begrepp, regelverk och aktörers ansvar och uppdrag

Inledning

Planen är framtagen på uppdrag av kommunstyrelsen i Hässleholms kommun. Bakgrunden är att socialnämnden den 20 november 2015, § 100, beslutade att hemställa hos kommunstyrelsen att ta fram en kommunövergripande handlingsplan och vid behov riktlinjer över kommunala insatser som rör ”papperslösa” och EU-medborgare i socialt och ekonomiskt utsatta situationer.

Planen ska ge vägledning och bidra till en gemensam syn på förhållningssättet och handlingsvägar i frågor om insatser till målgruppen så att förvaltningar som berörs kan agera i samverkan och på ett likartat sätt både förebyggande och i aktuella frågor. Området är komplext och frågorna rör vid regelverk som Sverige tillämpar, men det finns vissa gråzoner. Situationen förändras också kontinuerligt, till exempel genom politiska beslut eller att det kommer nya domar på området som ger vägledning. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i september 2016 publicerat en juridisk genomgång gällande utsatta EU-medborgare. Denna, men också andra dokument, har använts för att ta fram planen. Bland annat har material från andra kommuner använts, främst *Plan för kommunala insatser som rör EU-medborgare i socialt och ekonomiskt utsatta situationer – som vistas tillfälligt i Göteborg eller i någon av de övriga kommunerna i Göteborgsregionen* framtagen av Göteborgs stad.

Planen är uppdelad i två delar. Del 1 ger en situationsbeskrivning och översyn av regelverket på området. Del 2 ger förslag på handlingsvägar och förhållningssätt i prioriterade frågor.

Arbetet med förslag till plan har genomförts av Annika Karlsson, Enhetschef integration och Sus Lantz-Eriksen, Socialchef.

Syfte

Planen har det övergripande syftet att reda ut vad som kan och bör göras i och av Hässleholms kommun. Den övergripande situationen för socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare och personer som vistas i landet utan tillstånd är en nationell och internationell fråga och en problembild som inte kan lösas på lokal nivå.

Begrepp

Handlingsplanen avser personer som vistas i Hässleholms kommun och är EU-medborgare, eller tredjelandsmedborgare, som befinner sig i en socialt och ekonomiskt utsatt situation och personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Nedan förklaras ett antal begrepp som används i handlingsplanen och som ger en förståelse för området.

EU-medborgare

EU-medborgare är den som har medborgarskap i något av EU:s medlemsländer, för närvarande 28 stycken: Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.¹

Den som är medborgare i ett EU-land är samtidigt unionsmedborgare, även kallat EU-medborgare. Unionsmedborgarskapet ersätter inte det nationella medborgarskapet, utan handlar istället om att medborgaren får vissa rättigheter kopplade till EU. Man kan inte avsäga sig det ena medborgarskapet till förmån för det andra i detta fall.²

Allmänna rättigheter för EU-medborgare

Den som är unionsmedborgare har rätt att:

- resa fritt och befinna sig i alla EU-länderna
- rösta i kommunala val och i val till Europaparlamentet där personen bor, även om personen inte är medborgare i bosättningslandet
- ställa upp i kommunval och Europaparlamentsval där personen bor
- få hjälp av ett annat EU-lands ambassad eller konsulat i ett land utanför EU om hemlandet inte finns representerat i det landet
- skriva till Europaparlamentet och att klaga till EU-ombudsmannen
- skriva till och få svar på något av EU:s 24 officiella språk om man skriver till EU:s institutioner
- rätt att få tillgång till handlingar från Europaparlamentet, ministerrådet och kommissionen.³

De s.k. EES-länderna Norge, Island och Liechtenstein omfattas även genom särskilt avtal av delar av regelverket inom EU.⁴

Tredjelandsmedborgare

Tredjelandsmedborgare är personer som är medborgare i ett land utanför EU/EES. En tredjelandsmedborgare som är bosatt i ett EU-land omfattas av särskilda regler i förhållande till den fria rörligheten inom EU. Detta redogörs för i avsnittet Regelverk.⁵

¹ Den 23 juni 2016 röstade befolkningen i Storbritannien i en folkomröstning att Storbritannien ska lämna EU. Utträdet ska förhandlas mellan Storbritannien och EU under de närmaste åren.

² <http://www.eu-upplysningen.se/Du-i-EU/Dina-rattigheter-i-EU/EU-medborgarskap/>

³ <http://www.eu-upplysningen.se/Du-i-EU/Dina-rattigheter-i-EU/EU-medborgarskap/>

⁴ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_sv

⁵ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/Schengen-och-fri-rorlighet-for-personer/>

Personer som vistas i Sverige utan tillstånd

I Sverige lever människor, som inte är EU-medborgare, utan tillstånd. Personerna kallas ofta papperslösa. Termen papperslös används av t.ex. Skolverket och SKL. Socialstyrelsen skriver i *Social rapport 2010* att viss forskning och mindre uppskattningar har talat om att det finns ungefär 10 000 – 50 000 personer som vistas i landet utan tillstånd.⁶ Enligt Skolverket finns det uppskattningsvis 2 000 – 4 000 barn i denna grupp.⁷ Det finns olika skäl till varför personer lever i Sverige utan tillstånd. Det kan handla om personer som sökt asyl och fått avslag på sin ansökan och därefter inte lämnat landet.⁸ Det kan vara personer som haft tillstånd att vistas i landet och som stannar i Sverige efter att tillståndet gått ut.⁹

Bakgrund: Situationen för socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare och personer som vistas i Sverige utan tillstånd

EU-medborgare i socialt och ekonomiskt utsatt situation

Hässleholms kommun har inte gjort någon egen studie över situationen för socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare som vistas i kommunen, men material finns från andra kommuner och bland annat en studie från Malmö stad som genomfördes 2014. I studien från Malmö framgår att de socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare som vistas i Malmö i huvudsak kommit till Sverige för att de inte kan försörja sig i sina hemländer. Att åka till ett annat EU-land ses som en utväg, en möjlighet att kunna ta hand om sin familj.¹⁰ Vissa personer har också kommit tillfälligt för att få ihop pengar till en viss medicin till sina barn och åker hem så snart de fått ihop tillräckligt. Dessa individer kommer inte till Sverige med förhoppningen att få mer långsiktigt arbete, utan vill bara få pengar till ett specifikt behov som att köpa mediciner. I de fall det rör sig om kroniska sjukdomar så blir detta ett återkommande behov, skriver författarna till Malmö-studien.¹¹ Den absoluta majoriteten av de socialt och ekonomiskt utsatta som Malmö stad träffade 2014 kom från Rumänien, men även från andra länder i östra Europa som Polen, Moldavien (inte EU-medlemsland), Ungern och Bulgarien. Författarna till Malmö-studien skriver att de personer de träffar är romer.¹² I handlingsplanen för Göteborg och övriga kommuner i Göteborgsregionen skriver man att många, men inte alla, av de EU-medborgare som finns i kommunerna är romer. Romer är EU:s största etniska minoritet.¹³ Socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare kan också komma från andra länder än östra Europa. En tragisk händelse

⁶ Socialstyrelsen, *Social rapport 2010*, 2010, sid 268

⁷ <http://www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/papperslosa-barn-1.205221>

⁸ <http://www.redcross.se/press-och-opinion2/rappporter/roster-fran-skuggsamhallet---att-leva-som-papperslos-i-sverige/>

⁹ <http://www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/papperslosa-barn-1.205221>

¹⁰ Pernilla Edlund, Stina Jensen och Anne-Lie Lindell: *Socialt och utsatta EU-medborgare i Malmö – deras situation och behov*, 2014, sid 5

¹¹ Ibid, sid 6

¹² Ibid, sid 7

¹³ Göteborgs stad, *Handlingsplan för kommunala insatser som rör EU-medborgare i socialt och ekonomiskt utsatta situationer som vistas tillfälligt i Göteborg eller i någon av de övriga kommunerna i Göteborgsregionen*, 2015, sid 9

inträffade i Hässleholm under sommaren 2016 då en hemlös tysk medborgare som brukade vistas i kommunen mördades på stationen.¹⁴

I både studien från Malmö och i handlingsplanen för Göteborg och övriga kommuner i Göteborgsregionen skriver man att det är omöjligt att veta hur många socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare som vistas i kommunerna vid ett visst tillfälle. Gruppen är rörlig och i Skåne rör de sig ofta mellan kommunerna; de bor i en kommun och vistas i andra kommuner under dagarna. Det verkar också som att gruppen rör på sig mer till följd av att man infört lägre tolerans mot bosättningar.¹⁵ Enligt studien från Malmö och handlingsplanen för Göteborg är det vanligt att personer i gruppen försörjer sig i gatumiljö genom bland annat tiggeri, men också att panta burkar och sälja tidningen Faktum i Malmö.¹⁶

De socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgarnas bosättningar har varit en mycket uppmärksammas fråga i media och bland allmänheten.¹⁷ I studien från Malmö stad beskrivs hur personer ur gruppen bor i tält i parker och på madrasser i urblåsta husvagnar. De primära behoven hos gruppen är tillgång till dusch, vatten, toalett och möjlighet att tvätta och laga mat.¹⁸

I handlingsplanen för Göteborg och övriga kommuner i Göteborgsregionen skriver man att Socialstyrelsen konstaterar i en rapport från 2013 att det råder delade meningar om det finns en koppling mellan människohandel och hemlösa utrikesfödda personer som vistas i Sverige. I de verksamheter som möter gruppen ser vissa starka kopplingar till människohandel, medan andra menar att personerna inte får tillräckligt med pengar genom att t.ex. tigga för att det skulle vara tillräckligt inkomstbringande för en mer organiserad brottslighet. Däremot finns det mer pengar att tjäna på att utnyttja människor som arbetskraft till låg lön och under bristande förhållanden eller i kriminell verksamhet.¹⁹ Enligt studien från Malmö är majoriteten inte utsatt för ligor/människohandel utan är i Malmö för att de själva tagit beslutet om att söka försörjning i annat EU-land. Författarna skriver att många håller ihop i mindre grupper, exempelvis släktingar eller vänner från hemlandet vilket kan vara en anledning till bilden av att dessa människor skulle vara utsatta för ligor.²⁰

Personer som vistas i Sverige utan tillstånd

Röda Korset skriver att personer som vistas i Sverige utan tillstånd, utan stöd i myndighetsbeslut eller förordning i många fall har svårt att tillgodose sina dagliga behov.²¹ I rapporten *Röster från skuggsambället – att leva som papperslös i Sverige* från Röda Korset och Stockholms Stadsmission

¹⁴ <http://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/17-aring-anhallen-for-mordet-pa-hemlose-mannen-i-hassleholm>

¹⁵ Anteckningar från Nätverksträff för arbete med utsatta EU-medborgare i skånska kommuner 2016-08-31

¹⁶ Göteborgs stad, 2015, sid 8 och Edlund, Jensen och Lindell, 2014, sid 18

¹⁷ T.ex. <http://www.expressen.se/kvallsposten/misaren-stor-for-eu--migranterna-i-malmo/>

¹⁸ Edlund, Jensen och Lindell, 2014, sid 8

¹⁹ Göteborgs stad, 2015, sid 23

²⁰ Edlund, Jensen och Lindell, 2014, sid 18

²¹ <http://www.redcross.se/vart-arbete/p/papperslosa/>

berättas bland annat att personer som lever utan tillstånd i Sverige flyttar runt mycket och att många lever i stor fattigdom.²² Socialstyrelsen skriver i *Social rapport 2010* att gruppen ofta är hänvisad till den informella arbetsmarknaden för sin försörjning och många saknar arbete.²³

Regelverk

EU- och EES-medborgare

Den fria rörligheten inom EU/EES

Den fria rörligheten är en av EU:s grundprinciper. Principen innebär att EU-medborgare har rätt att resa till ett annat EU-land och vistas där kortare eller längre tid. Principen gäller för alla EU-medborgare inom hela EU. Den fria rörligheten innebär att alla EU-medborgare, utan några särskilda formaliteter, har rätt att resa till och vistas i ett annat medlemsland i tre månader.²⁴ För vistelse i Sverige i högst tre månader krävs bara att personen har ett giltigt pass eller ID-kort där medborgarskapet framgår. EU-medborgare har rätt att börja arbeta eller studera direkt efter ankomsten till Sverige.²⁵

En EU-medborgare kan dock enligt 8 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) avvisas från Sverige under de tre första månaderna efter inresa om personen visar sig utgöra en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.²⁶

Vistelse längre än tre månader i Sverige för EU/EES-medborgare - uppehållsrätt

Som EU-medborgare har du rätt att arbeta, studera eller bo i Sverige utan uppehållstillstånd. EU-medborgare har rätt att starta och driva företag i Sverige. Rätten för EU-medborgare att vistas i Sverige utan uppehållstillstånd kallas uppehållsrätt.²⁷ För att få uppehållsrätt under längre tid än tre månader ska personen antingen vara anställd, egenföretagare, arbetssökande med verklig möjlighet att få en anställning, studerande med heltäckande sjukförsäkring och tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning eller enbart visats i den mottagande medlemsstaten men ha heltäckande sjukförsäkring och tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning. SKL skriver att EU-rätten inte kan åberopas i samband med missbruk eller bedrägeri, ett s.k. svart arbete kan därför inte ligga till grund för uppehållsrätt. I skriften *Några juridiska frågor gällande utsatta EU-medborgare* (2016) SKL i detta sammanhang:

²² Röda Korset och Stockholms Stadsmission, *Röster från skuggsambället – att leva som papperslös i Sverige*, 2015, sidorna 17 och 22

²³ Socialstyrelsen, 2010, sid 268

²⁴ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/Schengen-och-fri-rorlighet-for-personer/>

²⁵ <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Arbeta-studera-eller-bo-i-Sverige-for-EU-medborgare.html>

²⁶ SKL, *Några juridiska frågor gällande utsatta EU-medborgare*, 2016, sid 1

²⁷ <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Arbeta-studera-eller-bo-i-Sverige-for-EU-medborgare.html>

Rätten till fri rörlighet har på senare år använt av de nyaste medlemmarnas, Bulgarien och Rumänien, medborgare. De som har kommit hit tycks inte ha haft som huvudsyfte att söka arbete alternativt ha en verklig möjlighet att få ett arbete, utan försörjer sig genom att tigga. Det innebär att deras rätt att uppehålla sig i Sverige sträcker sig till högst tre månader.²⁸

I handlingsplanen för Göteborg skriver man att det ofta är komplicerat att avgöra om en EU-medborgare har uppehållsrätt eller inte. Varje myndighet eller kommunal förvaltning har att självständigt avgöra den frågan. Det är avgörande när kommunen står inför frågor där kommunens insatser kan komma ifråga för att kunna avhjälpa en social eller ekonomisk bristsituation för en EU-medborgare. Det behövs ingen registrering av uppehållsrätten hos Migrationsverket eller någon annan myndighet.²⁹

Om du har familj som är medborgare i ett land utanför EU behöver de ansöka om uppehållskort. För att din familj ska beviljas uppehållskort måste du kunna visa att du uppfyller uppehållsrätten i Sverige genom arbete, studier eller med tillräckliga medel.³⁰

TredjELandsmedborgare

TredjELandsmedborgare med uppehållstillstånd i ett EU-medlemsland har inte automatiskt rätt att bosätta sig och arbeta i något av EU:s andra medlemsländer. Generellt måste tredjELandsmedborgare med uppehållstillstånd i ett medlemsland ansöka om nytt uppehållstillstånd och eventuellt arbetstillstånd enligt nationella regler om de flyttar till ett annat medlemsland. För vissa grupper av tredjELandsmedborgare, exempelvis EU-medborgares familjemedlemmar och studenter finns speciella regler om inresa och vistelse i EU.

Viktigt att notera är att den fria rörligheten inom EU också kan utnyttjas av tredjELandsmedborgare som anses varaktigt bosatta i ett EU-land. En tredjELandsmedborgare som bott i ett EU-land under fem år kan få status som så kallad varaktigt bosatt. En varaktigt bosatt person har större möjligheter att flytta till andra EU-länder än en tredjELandsmedborgare utan denna status.³¹ En person som får status som varaktigt bosatt får ett särskilt EG/EU-uppehållstillstånd som innebär att personen har vissa rättigheter som liknar de som EU-medborgare har. Det ger personen större möjligheter att flytta till ett annat EU-land för att till exempel studera, arbeta, starta företag eller leva på sin pension. Danmark, Irland och Storbritannien omfattas inte av reglerna för status som varaktigt bosatt och det går inte att ansöka om status som varaktigt bosatt i dessa tre länder.³²

²⁸ SKL, 2016, sid 2

²⁹ Göteborgs stad, 2015, sid 8

³⁰ <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Arbeta-studera-eller-bo-i-Sverige-for-EU-medborgare.html>

³¹ <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/Schengen-och-fri-rorlighet-for-personer/>

³² <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Varaktigt-bosatt.html>

Nordiska medborgare

De nordiska länderna (Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island) har en överenskommelse om att de nordiska medborgarna har rätt att bo i vilket nordiskt land som helst och man behöver inte ansöka om uppehållstillstånd. För nordiska medborgare krävs bara att de registrerar sig hos Skatteverket.³³

Schweiziska medborgare

Den som är medborgare i Schweiz har rätt att flytta till Sverige för att t.ex. arbeta, studera, starta företag eller leva på pension från hemlandet. Ska personen stanna längre än tre månader behöver den ansöka om uppehållstillstånd.³⁴

Kommunallagen

Kommunallagen (2 kap. 1 § 1991:900) anger att en kommun själv får ta hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar och som inte ska skötas enbart av staten, en annan kommun, ett landsting eller någon annan. Kompetensreglerna innebär att kommuner inte kan göra mer än vad som är stadgat i svensk lagstiftning. SKL skriver att det t.ex. är förbjudet för en kommun att ge stöd till enskild, förutsatt att det inte finns lagstiftning som gör det möjligt att ge stöd. Socialtjänstlagen medger t.ex. stöd till enskild i form av bistånd efter behovsprövning (se nedan).

Det är inte helt klarlagt i vilken utsträckning en kommun har möjlighet att vidta allmänna åtgärder som att exempelvis ge bidrag till en förening för att underlätta situationen för socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare som vistas i kommunen. I ett mål i Förvaltningsrätten i Linköping (mål 611-14) där kommunen ingått en överenskommelse med Stadsmissionen om stöd till utsatta EU-medborgare så kom rätten fram till att utsatta EU-medborgare som befinner sig inom kommunens gränser är en angelägenhet för kommunen. Förvaltningsrätten fann att det inte hade visats att beslutet stred mot lag eller annan författning. Eftersom en förvaltningsrättsdom inte är prejudicerande så innebär domen inte någon skyldighet för andra kommuner att agera på liknande sätt.³⁵

Socialförsäkringssystem och socialtjänstlagen

Den som uppfyller kraven för rätt till uppehållsrätt och därmed och har rätt att vistas i Sverige i mer än tre månader har samma rättigheter och skyldigheter som svenska medborgare, alltså rätt till likabehandling. Socialtjänstlagen ska tillämpas fullt ut för EU-medborger med uppehållsrätt. Upphållsrätten ställer inte krav på att personer som är ekonomiskt aktiva, det vill säga arbetsta-

³³ <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Nordisk-medborgare.html>

³⁴ <http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Medborgare-i-Schweiz.html>

³⁵ SKL, 2016, sid 2

gare, egenföretagare och arbetssökande ska vara självförsörjande. Det är i första hand boendekommunen som har ansvar för bistånd och om en person inte är bosatt i Sverige så är det vistelsekommunen som har biståndsansvaret.

För utländska medborgare som inte är bosatta i Sverige men som vistas här för besök har vistelsekommunen endast ansvar för akuta insatser, så kallad nöd (Regeringsrättens praxis RÅ 1.995 ref. 70). Personer som inte har för avsikt att söka arbete har *inte* rätt till långvarigt försörjningsstöd, men har rätt till akuta insatser om behov uppstår och personen vänder sig till socialtjänsten i vistelsekommunen. Kommunen är skyldig att lämna bistånd om en person ansöker om bistånd och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.³⁶

Socialtjänsten har även ett särskilt ansvar för barn och vid en bedömning om bistånd till akuta insatser måste det beaktas om det finns barn i familjen. Socialtjänsten har också genom bland annat den uppsökande verksamheten ett ansvar att försäkra sig om att det inte finns barn i kommunen som far illa, även om en familj inte själv söker sig till socialtjänsten för stöd. Om socialtjänsten påträffar eller på annat sätt får kännedom om att ett barn far illa är socialtjänsten skyldig att ingripa och inleda utredning (11 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen) oavsett barnets nationalitet och hemvist.³⁷

Twångsomhändertagande av barn

Ärenden om mål enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) omfattas av den så kallade Bryssel II-förordningen. I förordningen³⁸ anges att domstolarna i en medlemsstat ska vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks. När man bedömer var ett barn har sin hemvist ska hänsyn tas till bland annat hur varaktig och regelbunden vistelsen i ett land är, förhållanden för och skälen till vistelsen, barnets nationalitet, språkkunskaper, skolgång och sociala kopplingar.

För barn som har hemvist i ett annat land än Sverige kan vård med stöd av LVU *inte* komma till stånd. Det är domstolen i barnets hemvistland som är behörig att pröva ett sådant ärende eller mål. Det finns ett undantag i Bryssel II-förordningen som säger att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall kan vidta interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer som befinner sig i den staten. Prövning sker då enligt vistelselandets lagstiftning och beslut om omedelbart omhändertagande enligt LVU³⁹ är en sådan interimistisk åtgärd, skriver SKL. Frågan om ett barn som har hemvist i en annan medlemsstat än Sverige kan omhändertas omedelbart med stöd av LVU är omdiskuterat. Prövning av ärende har skett i Kammarrätten i Stockholm i april 2016.⁴⁰ Domen överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som i augusti

³⁶ En första åtgärd kan vara att höra med aktuell ambassad om ambassaden har möjlighet att bistå sin medborgare med medel till hemresa.

³⁷ SKL, 2016, sid 3-4

³⁸ Artikel 8

³⁹ 6 §

⁴⁰ Mål nr 2740-16

2016 beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Kammarrätten har gjort tolkningen att uttrycket ”sannolikt att den unge behöver beredas vård” i 6 § LVU rimligen måste förstås så att en svensk domstol också ska ha behörighet att besluta om vård enligt LVU. I fallet som prövades ansåg därför Kammarrätten att omhändertagande av det aktuella barnet inte kunde ske med stöd av LVU och att frågan istället ska prövas av hemviststaten (Rumänien). En kammarrättsdom är inte prejudicerande utan en prövning av det enskilda ärendet.

SKL skriver att lagstiftaren måste tydliggöra lagstiftningen. I väntan på ett klargörande gör SKL bedömningen att även de barn som har hemvist i en annan medlemsstat måste kunna omhändertas omedelbart med stöd av LVU. Det är barnets vårdbehov vid tidpunkten för det omedelbara omhändertagandet som måste vara avgörande. SKL anser vidare att det inte på ett tillräckligt tydligt sätt framgår av ordalydelsen i 6 § LVU att en förutsättning för ett omedelbart omhändertagande är att vård enligt LVU faktiskt ska kunna komma till stånd. ”Under dessa förhållanden anser SKL att bestämmelsen måste tolkas i enlighet med principen om barnets bästa och den bakomliggande tanken med lagstiftningen att alla barn som far illa eller rikseras att fara illa ska få skydd.”⁴¹

Hälso- och sjukvård

Enligt hälso- och sjukvårdslagen⁴² ska landstingen erbjuda vård till en person som behöver omedelbar hälso- och sjukvård när personen vistas inom landstinget, även om personen inte är bosatt där. Detta gäller oavsett medborgarskap. Förutom detta har EU-medborgare, EES-medborgare och medborgare i Schweiz rätt till nödvändig vård i ett annat medlemsland genom förordningen (EG) nr 883/2004. De personer som är försäkrade enligt dessa regler ska kunna intyga sin rätt till vård i Sverige till vanliga patientavgifter genom att visa upp det Europeiska sjukförsäkringskortet (EU-kort), provisoriskt intyg om innehav av EU-kort eller annat intyg som ger rätt till vård i Sverige. Om patienten saknar EU-kortet eller annat intyg som styrker rätten till vård, kan landstinget begära att personen kontant eller mot faktura betalar hela kostnaden för vården. Den försäkrade har sedan möjlighet att få ersättning för sina utlägg från sin socialförsäkringsinstitution i hemlandet. Det förekommer att socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare som vistas i Sverige saknar sjukförsäkring i sina hemländer. De omfattas därmed inte av förordning (EG) nr 883/04 och konsekvensen är att dessa EU-medborgare måste betala hela kostnaden för den vård som de får här i Sverige.⁴³

De personer som kommer från andra EU/EES-länder och som arbetar i Sverige under högst 12 månader är som regel registrerade hos Försäkringskassan. Försäkringskassan betalar ersättning till landstingen för både nödvändig och planerad vård för denna kategori patienter som inte är bosatt i Sverige. Om anställningstiden pågår längre än 12 månader ska personen folkbokföra sig

⁴¹ SKL, 2016, sid 5-6

⁴² 4 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

⁴³ Det finns en möjlig tolkning att lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd även kan omfatta unionsmedborgare i enskilda fall. Huruvida den lagen kan tillämpas på unionsmedborgare måste avgöras efter omständigheterna i varje enskilt fall, skriver SKL.

i Sverige. Då är personen bosatt här och har tillgång till hälso- och sjukvården enligt samma förutsättningar som övriga bosatta i landstinget.⁴⁴

Skolgång

EU-medborgare med uppehållsrätt har enligt rörlighetsdirektivet/utlänningslagen rätt till likabehandling och därmed värdlandets sociala trygghetssystem. Familjemedlemmar till den som uppfyller kraven för uppehållsrätt har också uppehållsrätt. Enligt 29 kap. 2 § tredje punkten skollagen ska personer med uppehållsrätt anses *bosatta* i landet och har därmed rätt till skolgång. Hemkommunen är ansvarig för all undervisning. Med hemkommunen avses i skollagen⁴⁵ den kommun som personen är folkbokförd i. Om man är bosatt i landet utan att vara folkbokförd avses med hemkommun den kommun som personen stadigvarande vistas i eller, om personen saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som personen för tillfället uppehåller sig i. Rätten till utbildning för de som är bosatta i Sverige gäller utbildningssystemet från förskoleklass från ett års ålder till gymnasie- och gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och svenska för invandrare. Enligt 7 kap. 2 § skollagen har barn som är *bosatta* i Sverige skolplikt, det vill säga barn som är bosatta i Sverige *ska* gå i grundskola eller grundsärskola.

EU-medborgare har rätt att vistas i ett annat medlemsland i tre månader utan särskilt tillstånd. Man anses inte vara bosatt under dessa tre månader, utan får anses vara här tillfälligt som turist. Den som befinner sig tillfälligt i landet i högst tre månader är inte bosatt och har därmed inte rätt till utbildning. De EU-medborgare som inte uppfyller kraven för uppehållsrätt har bara rätt att vistas i Sverige tillfälligt och omfattas inte av värdlandets sociala trygghetssystem. SKL skriver att ekonomiskt och socialt utsatta EU-medborgare utan uppehållsrätt inte kan anses ha rätt till skolgång enligt skollagen 29 kap. 2 §.

I 4 kap. 2§ skolförordningen (2011:185) regleras skyldigheterna att ordna skolgång för elever från utlandet i grundskolan och grundsärskolan, alltså i de skolformer då skolplikt råder. Barn som anses *bosatta i utlandet* hos sina vårdnadshavare har samma rätt till utbildning i grundskolan och grundsärskolan om vårdnadshavarna eller en av dem är *svenske medborgare*. Frågan om mottagande av ett sådant barn prövas på begäran av barnets vårdnadshavare.

SKL skriver att lagen ger utrymme för en huvudman att även i andra fall ta emot ett barn som inte anses bosatt i Sverige som elev i sin grundskola: ”Detta innebär att det får anses vara tillåtet enligt kompetensreglerna i 2 kap. 1 § kommunallagen, att i sin grundskola ta emot ett barn även om man inte har någon skyldighet att göra det.”⁴⁶

Lokala ordningsföreskrifter och tiggeri

Tiggeri är inget nytt fenomen i Sverige, men frågan har blivit aktuell i samband med att utsatta EU-medborgare kommer till Sverige och tigger i gaturummet. Tiggeri är inte straffbart eller otill-

⁴⁴ SKL, 2016, sid 6-7

⁴⁵ 29 kap. 6 § skollagen (2010:800)

⁴⁶ SKL, 2016, sid 8 - 10

låtet enligt svensk lag. Med tiggeri menas i lagen att utan erbjudande av någon motprestation utbe sig om ekonomiskt understöd. Det är inte heller straffbart att göra detta i organiserad form om man med detta menar att enskilda som tigger samordnar sina aktiviteter samt bor, reser och lever tillsammans.⁴⁷ I augusti 2016 sa civil- och kommunminister Ardalan Shekarabi (S) att regeringen överväger att införa tiggeriförbud i Sverige, på lokal eller nationell nivå, och att regeringen ska titta på modeller som finns i andra nordiska länder.⁴⁸

En kommun har rätt att införa lokala ordningsföreskrifter om de behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på en offentlig plats. Föreskrifterna får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Sala kommun beslutade om en ändring av de lokala ordningsföreskrifterna och införde förbud mot tiggeri på offentlig och därmed jämställd plats. Länsstyrelsen i Västmanlands län beslutade i april 2011 att upphäva Sala kommuns ordningsföreskrifter. Länsstyrelsen ansåg bland annat att föreskriften om förbud mot tiggeri inte var motiverad med hänsyn till ordningen och säkerheten på offentlig plats. Att lägga fram ett klädesplagg för att samla in pengar ansågs påverka ordningen på den offentliga platsen i mindre omfattning och insamlingen ansågs passiv. SKL skriver att utrymmet för att förbjuda tiggeri i lokala ordningsföreskrifter är begränsat, men att en sådan möjlighet troligen finns. Det krävs dock att förbudet är nödvändigt för att upprätthålla den allmänna ordningen.

Polismyndigheten ansvarar för att se till att ordningen på allmän plats upprätthålls och för ingripanden som kan komma att genomföras för att upprätthålla ordningen.⁴⁹

Bosättning

Socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgares bosättningar och boendesituation har diskuterats mycket. Allemansrätten ger möjlighet att tälta i naturen och på annans mark under något enstaka dygn. Övernattning under längre tid och i en större grupp kräver normalt tillstånd från markägaren. Att olovligen bosätta sig på annans mark i t.ex. tält eller husvagn kan utgöra ett brott, som egenmäktigt förfarande. För egenmäktigt förfarande krävs att det olovliga intrånget skett med uppsåt, det vill säga med insikt och avsikt. Om ett brott har begåtts kan polisen under vissa förutsättningar gripa den misstänkte.

Att sätta upp och bosätta sig ett tält eller i en husvagn under längre tid eller bygga upp en bostadsanordning av något slag kan också vara otillåtet enligt reglerna i plan- och bygglagen (2010:900). Husvagnar och tält som står uppställda på samma plats under lång tid kan i sammanhanget räknas som byggnad. Om bygglov för dessa saknas kan byggnadsnämnden i en kommun meddela ett föreläggande att vidta rättelse inom en viss tid, vilket kan innebära att byggnaden måste rivas eller husvagnen flyttas.

⁴⁷ SKL, 2016, sid 10

⁴⁸ <http://www.dn.se/nyheter/sverige/regeringen-overvager-att-infora-tiggeriforbud/>

⁴⁹ SKL, 2016, sid 11-12

Kommunerna kan i lokala ordningsföreskrifter föreskriva att camping inte får ske på vissa platser. En bosättning på offentlig plats kan därmed innebära en förseelse mot sådana föreskrifter. Polisen kan med stöd av ordningslagen (3 kap. 19 §) mer direkt ingripa för att upprätthålla ordningen på offentlig plats. Med stöd av 13 § polislagen kan en polisman även avvisa eller avlägsna en person från ett visst område eller utrymme bland annat om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen och det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller om det behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas. Polisen kan också förelägga en person att ta bort vissa anordningar som har placerats på en offentlig plats utan nödvändiga tillstånd.

En markägare kan, för att förmå en eller flera personer som ockuperat dennes mark att flytta sig, ansöka hos kronofogden om s.k. särskild handräckning enligt regler i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. I detta sammanhang måste dock kronofogden ha personuppgifter på var och en som ansökan avser. Kronofogden kan inte göra identifieringen, men polisen kan i vissa fall bistå med detta.⁵⁰

Nedskräpning och miljölagstiftningen

Nedskräpning vid EU-medborgares bosättningar har också lyfts i debatten. I 15 kap. 30 § miljöbalken framgår att ingen får skräpa ner utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till. Den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en sådan plats döms för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år. Med nedskräpning enligt miljöbalken avses bland annat plåt, däribland bilvrak, glas, plast, papper och avfall.

Kommunen har en skyldighet att återställa en plats som skräpats ned (1998:814 regel i 4 § lag med särskilda bestämmelser om gatuhållning och skyltning). Dessa bestämmelser ska inte tillämpas om någon annan är skyldig enligt lag eller annan författning att återställa platsen som skräpats ner. Enligt plan- och bygglagen är det fastighetsägaren som ska hålla en tomt i vårdat skick. Om krav ställs på kommunen att kommunen ska städa upp får kommunen hänvisa till fastighetsägaren. Det kan dock vara så att kommunen har ett visst ansvar för platser som är ofta besökta, till exempel ett populärt friluftsområde. Om ett allemansrättsligt tillgängligt skogsområde på privat mark har blivit nedskräpat och man inte vet vem som är skyldig så kan kommunen ha ansvar för att städa platsen. SKL skriver att det är svårt att säga hur långt detta ansvar går och att frågan ytterst får prövas av länsstyrelse och förvaltningsdomstol.

Polisanmälan kan bli aktuellt vid nedskräpning.⁵¹

Personer som vistas i Sverige utan tillstånd

Personer som lever i Sverige utan nödvändiga tillstånd har enligt lagstiftningen rätt till skolgång inklusive gymnasienivå och viss hälso- och sjukvård.

⁵⁰ SKL, 2016, sid 12-14

⁵¹ SKL, 2016, sid 14-15

Skolgång

Enligt Skollagen 29 kapitlet har barn som vistas i Sverige utan tillstånd samma rätt till skolgång som barn som är bosatta i landet. Barn som vistas i Sverige utan tillstånd har inte skolplikt och det är upp till varje familj att besluta om man vill utnyttja barnets rätt till utbildning.⁵² Rätten gäller i: förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola.⁵³ Barnen har rätt till utbildning inom gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år. Kommunerna kan ansöka om bidrag från Skolverket för kostnaderna för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd.⁵⁴ Barn som lever i Sverige utan tillstånd har alltså ingen laglig rätt till förskola.

Hälso- och sjukvård

I lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd regleras landstingens skyldigheter att erbjuda hälso- och sjukvård inklusive tandvård för gruppen. Personer som vistas i Sverige utan tillstånd har rätt till vård i följande fall:

- Personer som inte har fyllt 18 år ska erbjudas hälso- och sjukvård samt tandvård i samma omfattning som barn och ungdomar bosatta inom landstinget.
- Personer som fyllt 18 år ska erbjudas vård och tandvård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort och preventivmedelsrådgivning,
- Hälsoundersökning. Den erbjuds först när en person själv uppsöker vården.⁵⁵

Lagen omfattar dels personer som håller sig undan verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning, och dels personer som befinner sig i Sverige utan att ha ansökt om nödvändiga tillstånd för att vistas i landet.⁵⁶

Övrigt kring regelverk

Konventioner

De internationella konventioner som Sverige ratificerat är Sverige skyldigt att se till att de följs. Konventioner med särskild betydelse i sammanhanget är FN-konventioner om mänskliga rättigheter och FN-konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen). SKL skriver att det ytterst är regeringen som är ansvarig för att dessa rättigheter tillgodoses och att nationell lagstiftning överensstämmer med Sveriges åtaganden. Kommuner och landsting har att tillämpa den nationella lagstiftningen.⁵⁷ Sveriges regering och riksdag har fattat beslut om att vi ska följa barnkonventionen och varje kommun måste hitta vägar för att tillämpa de rättigheter som kon-

⁵² <http://www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/papperslosa-barn-1.205221>

⁵³ <http://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/grundskole-och-gymnasieutbildning/papperslosa-barn-1.203490>

⁵⁴ <http://www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/papperslosa-barn-1.205221>

⁵⁵ <http://skl.se/halsasjukvard/vardavpersonerfranandralander/vardtillpersonerutanodvandigtillstand.7754.html>

⁵⁶ SKL, 2016, sid 7

⁵⁷ SKL, 2016, sid 10

ventionen ger.⁵⁸ Enligt barnkonventionen ska barnets bästa komma i första rummet i alla åtgärder som rör barn. Barnkonventionen innehåller fyra grundläggande principer: förbud mot diskriminering, barnets bästa i främsta rummet, rätten till liv och utveckling och rätten att komma till tals.⁵⁹

Underrättelseskyldighet

Enligt 17 kap. 1 § utlänningslagen ska socialnämnden lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen *begär det* och uppgifterna behövs för att avgöra ett ärende om uppehållstillstånd eller ett ärende om ställning som varaktigt bosatt i Sverige eller för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning. Detsamma gäller när fråga har uppkommit om utlännings har uppehållsrätt.⁶⁰

Utvisning, avvisning och återvändande

Beslut om utvisning fattas av Migrationsverket. Beslut om avvisning fattas av Migrationsverket eller Polismyndigheten. Polisen verkställer återvändande.

Kommunen och andra aktörer

Flera olika aktörer möter målgrupperna för denna handlingsplan. Olika aktörer har olika ansvar och uppdrag och samverkan är viktigt för att man i samarbete ska kunna förhålla sig gemensamt till det arbete som sker.

Kommun

Frågor som rör socialt och ekonomiskt utsatta EU-medborgare och personer som vistas i landet utan tillstånd berör flera aktörer inom den kommunala sektorn. Några exempel är socialtjänst, utbildning och verksamheter som arbetar med säkerhetsfrågor och miljö.

Övriga offentliga aktörer

Flera offentliga aktörer kan möta målgruppen. Här ingår statliga myndigheter som Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Kronofogdemyndigheten och Polismyndigheten. Andra aktörer som är involverade i frågor som rör målgruppen är Kommunförbundet Skåne och Sveriges Kommuner och Landsting.

Övriga aktörer

Civila samhället

Många aktörer i idéburen sektor och civilsamhället är engagerade i socialt arbete i kommunen och kan i sin verksamhet komma i kontakt med grupperna som handlingsplanen omfattar.

⁵⁸

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstalldhet/barnetsrattigheter/barnkonventionen/vanligafragor.5940.html>

⁵⁹ <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/barnets-rattigheter>

⁶⁰ SKL, 2016, sid 4

Ambassaden

Enligt ambassadens konsulära regelverk så hjälper ambassaden till med medel för att bekosta en hemresa men endast i de fall då släktingar eller vänner deponerar den summa som krävs för kostnaden på statens utrikesdepartement eller det ekonomiska direktoratet. SKL skriver att:

I de fall vi nu talar om torde det inte finnas så många bulgariska eller rumänska medborgare som har vänner eller familj som kan deponera resekostnaden hos landets utrikesdepartement. Hjälpen från ambassaden kan man alltså troligen få i ytterst få fall.⁶¹

⁶¹ SKL, 2016, sid 6

Del 2 – Handlingsplan för prioriterade frågor

Huvudprincipen är att Hässleholms kommun bör följa gällande lagstiftning. Kommunen bör uppfylla de skyldigheter som kommunen har och som fastslås i lagstiftning. Kommunen ska också handla inom ramen för en kommuns uppdrag och mandat.

Kunskap, omvärldsanalys och informationsutbyte

- Kommunen bör ha ett aktivt förhållningssätt och hålla sig uppdaterad om den aktuella situationen och kunskapsläget som rör EU-medborgare och personer som vistas i Sverige utan tillstånd (kommunledningskontoret, socialförvaltningen).
- Kunskap i form av t.ex. situationsanalyser, uppdateringar kring gällande lagstiftning och praxis och framtidsprognoser som rör området ska spridas och förmedlas till beslutsfattare och berörda verksamheter inom kommunen (kommunledningskontoret).
- Kommunen bör ha ett ordnat informationsutbyte med andra som kommer i kontakt med målgruppen för denna handlingsplan, såsom andra kommuner och myndigheter och idéburen sektor (kommunledningskontoret, socialförvaltningen).

Ekonomiskt stöd

EU-medborgare

- Ansökningar om bistånd ska tas emot. Uppehållsrätt ska utredas vid ansökan om bistånd. Kommunen ska fatta beslut enligt socialtjänstlagen och efter en individuell bedömning av sökandes behov. Beslutet ska kunna överklagas. Vid bedömningen kontrollerar kommunen om behovet kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom aktuell ambassad (socialförvaltningen)
- Bistandsbehov till hushåll där barn ingår ska bedömas utifrån barnets bästa och innebära ett skäligt boende för barnet (socialförvaltningen)

Bosättningar

- Permanenta etableringar av bosättningar ska undvikas. Ingen kan eller får bosätta sig var man vill. Bosättningar som strider mot gällande lag är således illegala och kommunen ska därför agera utifrån gällande lagstiftning. Förfarandet/avhysningen skiljer sig inte om boplaten bebos av kommunens medborgare eller av andra personer (kommunledningskontoret).
- Eftersom det är ett omfattande regelverk som är aktuellt är det viktigt att flera verksamheter inom kommunen samverkar och att de olika verksamhetsområdena har kännedom om varandras processer.
- Om kommunen har kännedom om en bosättning bör den besökas för att undersöka om det finns i första hand barn som riskerar att fara illa (socialtjänsten)
- Kommunen bör bedöma risker med bosättningar (räddningstjänsten).
- Vid behov, t.ex. vid en kraftig ökning av illegala bosättningar, bör kommunen ta fram en rutin för avhysning (kommunledningskontoret)

- Kommunen bör arbeta aktivt för att motverka att nedskräpning enligt miljöbalken sker i kommunen. Vid behov ska kommunen polisanmäla nedskräpning.

Barns situation och skolgång

EU-medborgare

- Barn till EU-medborgare som befinner sig i social och ekonomisk utsatthet ska ha möjlighet till utbildning i Hässleholms kommun. Ansvarig förvaltning har rutiner för att hantera information om eleverna som inte har personnummer (barn- och utbildningsförvaltningen)
- Hässleholms kommun följer SKL:s tolkning av 6 § LVU. Efter individuell prövning kan kommunen besluta om omedelbart omhändertagande av barn till EU-medborgare som far illa (socialförvaltningen)

Barn som vistas i landet utan tillstånd

- Kommunen bereder skolgång för barnen i denna grupp i enlighet med lagen (barn- och utbildningsförvaltningen)
- Kommunen söker tillgängliga bidrag från Skolverket (barn- och utbildningsförvaltningen)
- Kommunen har ett särskilt ansvar för barns situation enligt socialtjänstlagen och en av barnkonventionens principer berör rätten till liv och utveckling. En individuell prövning om omhändertagande kan göras om barn som vistas i kommunen far illa (socialförvaltningen)

Hälso- och sjukvård, tandvård och medicin

EU-medborgare

- Bedömningar av en ansökan om bistånd för exempelvis patientavgift och kostnader för mediciner bör grundas i hälso- och sjukvårdens ställningstagande till om vården är nödvändig (socialförvaltningen)

Risk för människohandel, utnyttjande och våld

- Kommunen bör vara uppmärksam på om människor som vistas i kommunen utsätts för exempelvis människohandel, utnyttjande eller våld i alla dess former. Socialtjänstens huvudsakliga ansvar är att ge stöd utifrån en individuell bedömning.
- Kommunen bör vid behov samverka med polisen för att få gemensamma bilder av risk för människohandel, utnyttjande eller våld förekommer (kommunledningskontoret, socialförvaltningen)

Samordning med civila samhället

- Kommunen bör främja informationsutbyte och god dialog med idéburen sektor och civila samhället (kommunledningskontoret, socialförvaltningen)

Referenser

Trycksaker

Edlund, Pernilla, Jensen, Stina och Lindell, Anne-Lie, Malmö stad, *Socialt utsatta EU-medborgare i Malmö – deras situation och behov*, 2014

Göteborgs stad, *Plan för kommunala insatser som rör EU-medborgare i socialt och ekonomiskt utsatta situationer – som vistas tillfälligt i Göteborg eller i någon av de övriga kommunerna i Göteborgsregionen*, antagen av kommunfullmäktige 2016-02-25

Socialstyrelsen, *Social rapport 2010*, 2010

Sveriges Kommuner och Landsting, *Några juridiska frågor gällande utsatta EU-medborgare*, 2016

Röda Korset och Stockholms Stadsmission, *Röster från skuggsamhället – att leva som papperslös i Sverige*, 2015

Internetkällor

<http://www.eu-upplysningen.se/Du-i-EU/Dina-rattigheter-i-EU/EU-medborgarskap/> (2016-10-05)

https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_sv (2016-10-05)

<http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/Schengen-och-fri-rorlighet-for-personer/> (2016-10-05)

<http://www.redcross.se/press-och-opinion2/rapporter/roster-fran-skuggsamhallet--att-leva-som-papperslos-i-sverige/> (2016-10-06)

<http://www.skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/papperslosa-barn-1.205221> (2016-10-06)

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/statsbidrag/grundskole-och-gymnasieutbildning/papperslosa-barn-1.203490> (2016-10-06)

<http://www.expressen.se/kvallsposten/misaren-stor-for-eu--migranterna-i-malmo/> (2016-10-06)

<http://www.redcross.se/vart-arbete/p/papperslosa/> (2016-10-07)

<http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/Schengen-och-fri-rorlighet-for-personer/> (2016-10-07)

<http://skl.se/halsasjukvard/vardavpersonerfranandralander/vardtillpersonerutannodvandigatillsand.7754.html> (2016-10-07)

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Arbeta-studera-eller-bo-i-Sverige-for-EU-medborgare.html> (2016-10-07)

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Nordisk-medborgare.html> (2016-10-07)

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Varaktigt-bosatt.html> (2016-10-07)

<http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/EU-medborgare-och-varaktigt-bosatta/Medborgare-i-Schweiz.html> (2016-10-07)

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/regeringen-overvager-att-infora-tiggeriforbud/> (2016-10-12)

<http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/barnets-rattigheter> (2016-10-12)

<https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstalldhet/barnetsrattigheter/barnkonventionen/vanligafragor.5940.html> (2016-10-12)

<http://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/17-aring-anhallen-for-mordet-pa-hemlose-mannen-i-hassleholm> (2016-10-12)

Övriga källor

Anteckningar från Nätverksträff för arbete med utsatta EU-medborgare i skånska kommuner
2016-08-31

**Hässelholms
kommun**